

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил
Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ
обов'язкова професійна

за освітньо-професійною програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки магістра у галузі знань
С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
за спеціальністю С4 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від 29.08.2025 № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Психологія екстремальних та кризових ситуацій»

2025 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація

Навчальна дисципліна «Психологія екстремальних та кризових ситуацій» для підготовки магістра в галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини за спеціальністю С4 Психологія є базовим предметом, який спрямований на оволодіння здобувачами глибокими знаннями закономірностей функціонування психіки у зоні граничних можливостей та формування компетентностей побудови програм психологічної допомоги постраждалим у різноманітних екстремальних та кризових ситуаціях життєдіяльності індивіда. Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни допоможуть розвинути практичні уміння, що забезпечують творчість та ініціативу в професійній діяльності, навички їх використовувати під час вирішення завдань наукового та професійного характеру.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Фомич Микола Володимирович, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах, кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 246. Номер телефону: 097 677 68 14
E-mail	fomych_mykola@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Стосуються проблем психології діяльності в особливих умовах, психології управління, психології розвитку, психологічного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності; досвід проєктної роботи.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат психологічних наук за спеціальністю 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах». Автор та співавтор 4 колективних монографій, понад 70 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях, в тому числі періодичних наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus та Index Copernicus International.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у другий та четвертий вівторок кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 234. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни

Полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти системи знань щодо закономірностей функціонування психіки у зоні граничних можливостей та формування компетентностей побудови програм психологічної допомоги постраждалим у різноманітних екстремальних та кризових ситуаціях життєдіяльності індивіда.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Обов'язкова професійна	
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр	1-й	1-й
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	4	4
загальна кількість годин	120	120
кількість модулів	1	1
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		
лекції	20	6
практичні заняття	6	2
семінарські заняття	24	2
самостійна робота (годин)	70	108
індивідуальні завдання	на вибір	
Форма підсумкового контролю: диференційний залік	-	2

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: опанування навчальних дисциплін за освітнім ступенем «бакалавр».

Постреквізити: психологічна допомога в екстремальних та кризових ситуаціях; переддипломна практика; виконання та захист кваліфікаційної роботи.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	РН 1
Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.	РН 8
Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.	РН 11
Визначати мотивацію до професійної діяльності та її особистісну спрямованість, застосовувати оцінку ефективності методів спонукання персоналу до діяльності.	РН 13
Брати участь в організації заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, збереження психічного здоров'я та допомогу персоналу, у тому числі осіб, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни, створення сприятливих психологічних, соціально-психологічних та психолого-педагогічних умов для психічного розвитку фахівців.	РН 14

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ЗК 7
Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	ЗК 9
Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.	СК 7
Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.	СК 10
Здатність надавати оцінку готовності персоналу до дій за призначенням, використовувати різні моделі психологічної допомоги особистості, групі в екстремальних і кризових ситуаціях та в постекстремальний період, зокрема і з досвідом травматизації внаслідок війни.	СК 11

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

Змістовий модуль 1. Людина в екстремальній ситуації

Тема 1. Психологічний аналіз екстремальної ситуації

Понятійно-термінологічна база екстремальних ситуацій у правовій системі України. Системно-структурна модель екстремальної ситуації. Системно-функціональна модель екстремальної ситуації. Екстремальні фактори психогенного ризику в умовах війни. Психологічна класифікація екстремальних ситуацій.

Література: [Баз.: 1, 4, 5, 6, 8. Доп.: 1, 5, 18]

Тема 2. Психологічні реакції людини в екстремальних ситуаціях

Специфічна і неспецифічна активність людини в екстремальних ситуаціях. Позитивні психічні реакції в екстремальних ситуаціях. Негативні зміни в станах і активності людей в екстремальних ситуаціях. Стрес і його роль в житті людини. Суб'єктивна значущість стресогенності екстремальних ситуацій в умовах воєнного стану. Основні причини різних станів і активності людей в екстремальних ситуаціях.

Література: [Баз.: 1, 4, 5, 8. Доп.: 2, 5, 6, 7, 13, 16, 18, 20]

Тема 3. Психологія груп в екстремальних ситуаціях

Група в екстремальній ситуації. Психологія групи та її злагодженість. Позитивні зміни в групах в екстремальних ситуаціях. Можливі негативні зміни в групах. Причини відмінностей у дії груп в екстремальних ситуаціях. Психологія натовпу. Динаміка психології натовпу. Діючий натовп. Психологія групової паніки. Причини і умови виникнення паніки в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 3, 6, 8, 9. Доп.: 2, 5, 8, 9, 13, 19, 20]

Тема 4. Психологія поширення чуток

Природа та типологія чуток. Класифікація причин та умов появи чуток. Основні напрями використання чуток. Психологічні прийоми припинення чуток. Стратегія організації протидії чуткам. Форми роботи щодо контролю над чутками і інформування громадян в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 6, 7, 9. Доп.: 5, 9, 20]

Змістовий модуль 2. Професійна діяльність людини в екстремальних ситуаціях

Тема 5. Психологічний аналіз професійної діяльності в екстремальних ситуаціях воєнного стану

Особливості професійної діяльності пожежних-рятувальників в умовах воєнного стану. Специфіка діяльності фахівців піротехнічних підрозділів під час війни. Діяльність психологів ДСНС в умовах збройної агресії.

Література: [Баз.: 1, 4, 5, 8. Доп.: 6, 14, 16, 18, 20]

Тема 6. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних ситуаціях

Сутність та зміст психологічної готовності до забезпечення безпеки життєдіяльності в умовах воєнного стану. Фізіологічні механізми психологічної готовності особистості. Структура психологічної готовності особистості до екстремальної діяльності в умовах воєнного стану. Критерії психологічної готовності особистості до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях. Технології формування психологічної готовності до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях воєнного стану.

Література: [Баз.: 1, 4, 5, 8. Доп.: 4, 6, 13, 16, 18]

Тема 7. Психопрофілактична робота з працівниками ризиконебезпечних професій

Сутність психопрофілактичної роботи з працівниками ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану. Напрямки і зміст психопрофілактичної роботи. Ознаки і характеристики нервово-психічної нестійкості працівників ризиконебезпечних професій. Психологічні методи корекції та профілактики несприятливих функціональних станів працівників ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 1, 4-6, 8. Доп.: 4, 8, 13, 14, 16, 18]

Змістовий модуль 3. Людина в умовах кризового буття

Тема 8. Кризові ситуації та їхній психологічний зміст

Поняття кризи, сутність і зміст кризового стану системи. Класифікація кризових ситуацій. Фази розвитку кризових ситуацій. Причини та наслідки кризових подій в умовах воєнного стану. Психологічні особливості кризових ситуацій. Особливості переживання кризи.

Література: [Баз.: 6, 7, 9, 10. Доп.: 3, 5, 7]

Тема 9. Війна як екзистенціальна криза

Загальна характеристика війни як кризи. Девіантна і деліквентна поведінка в умовах війни. Психологічні особливості реакцій і станів постраждалих в умовах війни. Психологічна характеристика постраждалих, які потребують першочергової екстреної психологічної допомоги в осередку НС. Види втрат та їх вплив на постраждалих в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

Література: [Баз.: 1, 2, 6. Доп.: 2, 3, 8-10, 13, 15, 17, 19, 20]

Тема 10. Психологія гуманітарних криз

Гуманітарна криза та її вплив на психічне здоров'я населення. Сутність та види гуманітарних криз. Вимушена міграція як вид гуманітарної кризи. Психологічні особливості вимушених переселенців. Особливості надання психологічної допомоги біженцям і вимушеним переселенцям.

Література: [Баз.: 7, 9, 10. Доп.: 1, 2-4, 6, 11, 17, 19]

Тема 11. Психологія насильства

Насильство як соціально-психологічний феномен. Насильство під час війни. Сімейне насильство. Міфи про сімейне насильство. Статеві зносини із застосуванням фізичного насильства (зґвалтування). Консультування жертв сімейного насильства. Насильство над дітьми: емоціональне, фізичне, психологічне та сексуальне насильство. Насильство в школі. Наслідки насильства у дітей. Психологічні особливості дітей, які постраждали від насильства.

Література: [Баз.: 2, 6, 7, 10. Доп.: 1, 3, 5, 7, 8, 12, 15, 19]

Тема 12. Попередження та подолання психологічних наслідків екстремальних та кризових ситуацій

Принципи побудови програм психологічної допомоги особистості, яка пережила екстремальну чи кризову ситуацію. Моделі екстреної психологічної допомоги постраждалим в залежності від виду психологічного реагування на екстремальну чи кризову ситуацію. Технології психологічної допомоги особистості в умовах втрати особистісної цілісності.

Література: [Баз.: 2, 3, 7, 9, 10. Доп.: 1-5, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 17-20]

Підсумкова модульна робота Диференційний залік

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна форма: денна, вечірня)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота*	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ						
Змістовий модуль 1. Людина в екстремальній ситуації						
Тема 1. Психологічний аналіз екстремальної ситуації	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Психологічні реакції людини в екстремальних ситуаціях	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

Тема 3. Психологія груп в екстремальних ситуаціях	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Психологія поширення чуток	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	36	8	-	8	20	-
Змістовий модуль 2. Професійна діяльність людини в екстремальних ситуаціях						
Тема 5. Психологічний аналіз професійної діяльності в екстремальних ситуаціях воєнного стану	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних ситуаціях	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Психопрофілактична робота з працівниками ризиконебезпечних професій	9	2	2	-	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	27	6	2	4	15	-
Змістовий модуль 3. Людина в умовах кризового буття						
Тема 8. Кризові ситуації та їхній психологічний зміст	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 9. Війна як екзистенціальна криза	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Психологія гуманітарних криз	10	-	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 11. Психологія насильства	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 12. Попередження та подолання психологічних наслідків екстремальних та кризових ситуацій	10	-	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	50	6	4	10	30	-
Підсумкова модульна робота	7	-	-	2	5	письмові завдання
Диференційний залік	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль 1	120	20	6	24	70	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія екстремальних та кризових ситуацій».

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма: дистанційна)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота*	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ						
Змістовий модуль 1. Людина в екстремальній ситуації						
Тема 1. Психологічний аналіз екстремальної ситуацій	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2. Психологічні реакції людини в екстремальних ситуаціях	9	-	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 3. Психологія груп в екстремальних ситуаціях	9	-	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 4. Психологія поширення чуток	9	-	-	-	9	індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 1.	37	2	-	-	35	-
Змістовий модуль 2. Професійна діяльність людини в екстремальних ситуаціях						
Тема 5. Психологічний аналіз професійної діяльності в екстремальних ситуаціях воєнного стану	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 6. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних ситуаціях	9	-	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 7. Психопрофілактична робота з працівниками ризиконебезпечних професій	8	-	-	-	8	індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 2.	27	2	-	-	25	-
Змістовий модуль 3. Людина в умовах кризового буття						
Тема 8. Кризові ситуації та їхній психологічний зміст	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 9. Війна як екзистенціальна криза	8	-	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 10. Психологія гуманітарних криз	8	-	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 11. Психологія насильства	10	-	-	2	8	індивідуальні завдання
Тема 12. Попередження та подолання психологічних наслідків екстремальних та кризових ситуаціях	10	-	2	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 3.	46	2	2	2	40	-
Підсумкова модульна робота	5	-	-	-	5	письмові завдання
Диференційний залік	5	-	-	2	3	тести
Разом за модуль 1	120	6	2	4	108	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія екстремальних та кризових ситуацій».

Орієнтовна тематики індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

1. Науково-прикладні проблеми психології екстремальних та кризових ситуацій в умовах війни.

2. Психологічні наслідки діяльності працівників ризиконебезпечних професій в екстремальних ситуаціях воєнного характеру.

3. Психологічні складові екстремальної надійності працівників ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану.

4. Психічні стани та реакції працівників ризиконебезпечних професій в екстремальних умовах воєнного стану.

5. Психічні стани та реакції постраждалих в наслідок ракетних обстрілів.

6. Психічні стани осіб, які пережили полон і тортури.

7. Міфи про осіб, які пережили полон.

8. Психологічна підготовка працівників ризиконебезпечних професій до діяльності в умовах обстрілів.

9. Засоби наочності та їхня роль в психологічній підготовці працівників ризиконебезпечних професій.

10. Готовність і адаптація до діяльності в екстремальних умовах воєнного стану.

11. Управлінська діяльність працівників ризиконебезпечних професій в екстремальних ситуаціях воєнного стану.

12. Методологія психофізіологічної оцінки впливу екстремальних умов (обстріли, вибухи, масова загибель) на функціональний стан працівників ризиконебезпечних професій.

13. Дослідження стану фізичного та психічного благополуччя працівників ризиконебезпечних професій, які зазнали контузії.

14. Медико-психологічна реабілітація працівників ризиконебезпечних професій в госпітальних умовах.
15. Психологічний закон психічної єдності натовпу.
16. Сугестивність і легковір'я натовпу.
17. Вплив звижки на мужність працівників ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану.
18. Традиції і звичаї ведення війни.
19. Психологічні засади героїзму працівників ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану.
20. Значення і роль психологічної сумісності та спрацьованості працівників ризиконебезпечних професій в екстремальних ситуаціях воєнного стану.
21. Ознаки суїцидальної поведінки та надання допомоги працівникам з суїцидальними тенденціями.
22. Міфи про суїцид.
23. Чутки як активний засіб модифікації суспільної свідомості.
24. Підготовка та поширення чуток.
25. Професійні завдання пожежних-рятувальників та їх психологічний зміст в умовах ліквідації наслідків ракетного обстрілу.
26. Психологічне навантаження на фахівців піротехнічних підрозділів ДСНС в умовах війни.
27. Зміст професійних завдань психологів ДСНС в умовах воєного стану.
28. Психологічний супровід процесу евакуації внутрішньо переміщених осіб в Україні.
29. Екстрена психологічна допомога постраждалим внаслідок ракетного удару.
30. Особливості психологічної допомоги постраждалим в умовах постійних обстрілів.
31. Психологічні наслідки насильства у дітей в умовах війни.
32. Психологічні особливості стійкості вимушених переселенців.
33. Психологічні проблеми біженців та вимушених переселенців.
34. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним особам.
35. Синдром жертви у внутрішньо переміщених осіб.
36. Набута безпорадність у внутрішньо переміщених осіб
37. Психологічні особливості переживання горя.
38. Причини та зміст гострого горя.
39. Моделі психологічної допомоги особистості в кризовому стані.
40. Психологічна допомога в умовах втрати особистісної цілісності.
41. Кризові ситуації в сім'ї під час війни та їх роль у розвитку особистості дитини.
42. Кризова психологія під час війни.
43. Нави́льство над цивільним населенням під час війни.
44. Екзистенціальний аналіз у подоланні травм війни.
45. Види психологічних втрат в умовах війни.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчання заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на смузі психологічної підготовки, психолого-тренувальних та тренажерних комплексах, проектної роботи, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань на смузі психологічної підготовки та навчально-тренувальному комплексі, проектної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи та заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: диференційний залік

Розподіл балів															
Модуль 1															
Поточний контроль та самостійна робота												Індивідуальні завдання	Підсумкова модульна робота	Залік	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12				
до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 15	T.T. 1-12	-	100
													до 25		

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: диференційний залік

Розподіл балів															
Модуль 1															
Поточний контроль та самостійна робота												Індивідуальні завдання	Підсумкова модульна робота	Залік	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	до 25	T.T. 1-12	до 40	100
-	-	-	-	-	-	-	-	-	до 5	-	до 5		до 25		

Примітки: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Кожен варіант підсумкової модульної роботи для здобувачів очної та заочної форм навчання складається з двох теоретичних завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольної роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів):

Максимальна сума балів за правильне виконання теоретичних завдань складає 20 балів. Вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання складає 10 балів: 10 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна; 9-8 бала – завдання виконане вірно, допущені незначні помилки; 7-5 бали – завдання виконане у цілому вірно, допущені помилки; 4-2 бала – завдання виконане частково, допущені значні помилки; 1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів; 0 балів – завдання не виконане.

Максимальна сума балів за виконання ситуаційного завдання складає 5 балів. При його оцінюванні береться до уваги: вміння застосовувати знання на практиці – до 2 балів; вміння оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки – до 2 балів; вміння виявляючи особисту позицію, вміло використовувати міжпредметні зв'язки – до 1 бала.

Підсумковим контролем успішності з дисципліни є диференційний залік, який полягає в накопичувальній оцінці в балах із засвоєння здобувачами навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань, різних видів навчальних робіт на семінарських та практичних заняттях, визначених робочою програмою.

Складання заліку здобувачами заочної форми навчання відбувається у формі розв'язання 40 тестових завдань та виставлення підсумкових балів (з урахуванням накопичених балів за виконанні індивідуальні завдання, контрольну роботу) за навчальну дисципліну. Вага одного правильно

вирішеного тестового завдання становить 1 бал, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх тестових завдань становить 40 балів.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання завдань індивідуальної роботи дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 6 балів, і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недобросовісності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно випливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

Перелік завдань для підготовки до заліку

1. Провести аналіз змісту та обсягу понять: «надзвичайна ситуація», «екстремальна ситуація», «кризова ситуація». Порівняйте їх обсяг та зміст.

2. Провести феноменологічний аналіз змісту та обсягу понять, що визначають напруженість умов діяльності: «нормальні умови», «особливі умови», «екстремальні умови», «надекстремальні умови».

3. Розкрити психологічну класифікацію екстремальних ситуацій.
4. Охарактеризувати психолого-педагогічні типи екстремальних ситуацій в умовах воєнного стану.
5. Охарактеризувати системно-структурну модель екстремальної ситуації.
6. Охарактеризувати системно-функціональну модель екстремальної ситуації.
7. Дати характеристику основним екстремальним факторам психогенного ризику у діяльності персоналу ризиконебезпечних професій (за вибором) в умовах воєнного стану.
8. Розкрити особливості специфічної і неспецифічної активності особистості в екстремальних ситуаціях воєнного стану.
9. Визначити позитивні та негативні зміни в станах і активності людей в екстремальних ситуаціях воєнного стану.
10. Розкрити зміст поняття «стрес» та визначити його роль в житті людини.
11. Описати суб'єктивну значущість стресогенності екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ризиконебезпечних професій в умовах воєнного стану.
12. Розкрити особливості дій групи в екстремальній ситуації.
13. Визначити позитивні та негативні зміни в групах в екстремальних ситуаціях.
14. Розкрити детермінанти відмінностей у дії груп в екстремальних ситуаціях воєнного стану.
15. Дати характеристику ознакам, видам та механізмам формування паніки в умовах воєнного стану.
16. Проаналізувати причини і умови виникнення паніки під час війни.
17. Описати способи попередження та боротьби з панікою.
18. З'ясувати природу та типологію чуток.
19. Розкрити класифікацію причин та умов появи чуток в умовах воєнного стану.
20. Охарактеризувати основні напрями використання чуток.
21. Надати рекомендації щодо психологічних прийомів припинення чуток.
22. Визначити та проаналізувати форми роботи щодо контролю над чутками і інформування громадян в умовах війни.
23. Розкрити професійні завдання пожежних-рятувальників та їх психологічний зміст в умовах ліквідації наслідків ракетного обстрілу.
24. Проаналізувати психологічне навантаження на фахівців піротехнічних підрозділів ДСНС в умовах війни.
25. Визначити зміст типових та нетипових професійних завдань психологів ДСНС в умовах воєнного стану.
26. Охарактеризувати сутність та зміст психологічної готовності особистості до забезпечення безпеки життєдіяльності в умовах війни.
27. Описати фізіологічні механізми психологічної готовності особистості.

28. Визначити структуру психологічної готовності особистості до екстремальної діяльності в умовах воєнного стану.

29. Розкрити критерії психологічної готовності особистості до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях.

30. Розкрити зміст технологій формування психологічної готовності до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях воєнного стану.

31. Надати рекомендації рятувальникам ДСНС щодо методів та способів психологічної підтримки в умовах обстрілів.

32. Розкрити сутність та зміст психопрофілактичної роботи з персоналом ДСНС в умовах воєнного стану.

33. Охарактеризувати напрямки психопрофілактичної роботи з персоналом ДСНС в умовах воєнного стану.

34. Дати характеристику ознакам, що вказують на наявний рівень нервово-психічної нестійкості працівників ризиконебезпечних професій.

35. Розкрити зміст психологічних методів корекції та профілактики несприятливих функціональних станів працівників ризиконебезпечних професій.

36. Розкрити зміст методики прогнозування суїцидальної поведінки персоналу ризиконебезпечних професій.

37. Скласти схему дій психолога ДСНС щодо нейтралізації спроби самогубства.

38. Сформулювати проблеми кризової психології в умовах війни.

39. Розкрити класифікацію кризових ситуацій в умовах воєнного стану.

40. Охарактеризувати фази розвитку кризових ситуацій.

41. Розкрити причини та наслідки кризових подій.

42. Розкрити особливості переживання кризи в умовах війни.

43. Розкрити сучасні напрями й організацію психологічної допомоги при кризових станах особистості в умовах воєнного стану.

44. Дати характеристику програми кризової допомоги як моделі розв'язання проблем.

45. Скласти загальну характеристику війни як екстремальної ситуації.

46. Розкрити особливості девіантної і деліквентної поведінки в умовах війни.

47. Охарактеризувати психологічні особливості реакцій і станів постраждалих в умовах війни.

48. Дати психологічну характеристику постраждалих, які потребують першочергової екстреної психологічної допомоги в осередку НС.

49. Визначити види втрат та їх вплив на постраждалих в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

50. Розкрити обсяг та зміст поняття «гуманітарна криза».

51. Дати характеристику впливу гуманітарної кризи на психічне здоров'я населення.

52. Розкрити сутність та види гуманітарних криз.

53. Дати характеристику вимушеній міграції як виду гуманітарної кризи.

54. Проаналізувати психологічні особливості вимушених переселенців.

55. Скласти схему організації та надання психологічної допомоги біженцям і вимушеним переселенцям.
56. Розкрити зміст та обсяг поняття «сімейне насильство».
57. Розкрити міфи про сімейне насильство.
58. Розкрити особливості консультування жертв сімейного насильства.
59. Розкрити особливості психологічної роботи з дітьми, які стали жертвами булінгу.
60. Розкрити особливості психологічної роботи з дітьми, які зазнали психологічного та сексуального насильства.
61. Дати характеристику психологічним особливостям дітей, які постраждали від насильства під час війни.
62. Описати схему психологічного втручання при роботі із жінками – жертвами сексуального насильства.
63. Охарактеризувати принципи побудови програм психологічної допомоги особистості, яка пережила втрату.
64. Дати характеристику технологіям екстреної психологічної допомоги постраждалим в залежності від виду психологічного реагування на екстремальну чи кризову ситуацію.
65. Розкрити модель психологічної допомоги особистості в умовах втрати особистісної цілісності.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.
3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.
5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.
6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.
7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документа НУЦЗ України.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 564.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки магістра в галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини за спеціальністю С4 Психологія. Черкаси: НУЦЗ України.

Базова література

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навч. посіб. / за ред. М. Коваля. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с.

2. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.

3. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти. Харків : Право, 2014. 584 с.

4. Приходько І.І., Колесніченко О.С., Тімченко О.В. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с.

5. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.

6. Психологія екстремальних та кризових ситуацій / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с.

7. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів : навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк, Р. П. Федоренко, А.П. Мельник, О.М. Хлівна, Т.І. Дучимінська. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 236 с.

8. Розов В.І. Психологія екстремальних ситуацій. Київ : вид-во «Каравела», 2025. 711 с.

9. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. Київ: ДП Вид. дім «Персонал», 2017. 160 с.

10. Юр'єва Л.М., Мамчур О.Й., Огоренко В.В., Єрчкова Н.О. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика. Київ : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

Допоміжна література

1. Бринза І.В., Черненко Н.М. Резилієнтність особистості в екстремальних і кризових ситуаціях: навч. посіб. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 120 с.
2. Збереження психічного здоров'я населення України в умовах війни: навч. посіб. / Н.Г. Іванова, Б.В. Михайлов, В.Д. Мішиєв та ін. Київ : НА СБУ, НУ ОЗУ ім. П.Л. Шупика, 7БЦ, 2024. 212 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
4. Климчук В. О. Психологія посттравматичного зростання : монографія / В. О. Климчук ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. 2-ге вид., переробл. і допов. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.
5. Кризова психологія : навч. посіб. / за ред. О.В. Тімченка. Харків : НУЦЗ України, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с.
6. Миронець С. М. Психологія діяльності міжнародних гуманітарних місій: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 712 с.
7. Мороз Р.А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги. Миколаїв: Іліон, 2016. 224 с.
8. Основи психореабілітації (в схемах і таблицях) : навч. посіб. у 2 ч. / за заг. ред. О.В. Тімченко. Харків : НУЦЗ України, ФОП Панов А.М., 2023 Ч.1. 360 с. Ч.2. 388 с.
9. Осьодло В.І., Траверсе Т.М. Психологія і війна: незасвоєні уроки Гюстава Ле Бона: монографія. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ : Парламентське видання, 2023. 320 с.
10. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.
11. Психологія травмуючих ситуацій у роботі з вимушеними переселенцями / за заг. ред. В. М. Мишківської. Житомир, 2015. 110 с.
12. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: метод. посіб. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ Вид-во «Логос». 2015. 207 с.
13. Психологічний супровід особистості в умовах війни: навч. посібн. / Кузікова С., Зливков В., Лукомська С., Щербак Т., Котух О. Київ.-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.
14. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей: посібник / Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Платонов В.М., Похілько Д.С. Харків: Факт, 2024. 154 с.
15. Сабліна Н. Життя після втрати. Психологічне консультування складних запитів: горе та втрата: навч.-терапевт. посіб. Вінниця, 2024. 120 с.
16. Світлична Н.О., Перелигіна Л.А., Афанасьєва Н.Є. Соціально-психологічні чинники збереження психологічного здоров'я працівників ДСНС : монографія. Харків : ХНАДУ, 2016. 296 с.
17. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 324 с.

18. Фомич М.В., Кришталь М.А., Мохнар Л.І., Дячкова О.М., Чередниченко Т.В. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.

19. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

20. Фомич М. Особливості надання екстреної психологічної допомоги постраждалим в умовах масової загибелі населення внаслідок ракетного удару по житловому будинку в місті Умані. *Вісник Національного університету оборони України*, 2024. 81(5), 163–168. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-81-5-163-168>.

Інформаційні ресурси

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навч. посіб. / за ред. М. Ковалю. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с. URL : <https://surl.lt/tqqcjdjv>

2. Миронець С.М. Психологія діяльності міжнародних гуманітарних місій: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 712 с. URL : <http://surl.li/kjfzw>.

3. Приходько І.І., Колесніченко О.С., Тімченко О.В. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с. URL: <http://surl.li/lfynz>.

4. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: метод. посіб. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ Вид-во «Логос». 2015. 207 с. URL: <https://surl.lu/bkzaru>

5. Психологія екстремальних та кризових ситуацій / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с. URL : <https://surl.li/tuvzzr>

Розробник:

начальник кафедри психології

діяльності в особливих умовах

кандидат психологічних наук, доцент

Микола ФОМИЧ